

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра економіки

О7885

ЗАТВЕРДЖЕНО
Заступник директора з
навчальної роботи

[Signature] к.т.н., проф. Дудченко О.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

«COST MANAGEMENT»

рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
тип дисципліни	обов'язкова
мова викладання	<i>українська</i>

Херсон - 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління витратами» є однією із складових комплексної підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності – 051 «Економіка», освітньо-професійної програми – «Економіка підприємства».

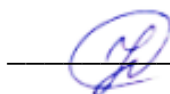
«15» листопада 2023 року 243 с.

Розробник: Година О.В. – старший викладач кафедри економіки.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Управління витратами» узгоджено з гарантом освітньої програми

«Економіка підприємства»

канд. екон. наук, професор

Н.Г. Ревенко

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Управління витратами» розглянуто на засіданні кафедри економіки

Протокол № 4 від «15» листопада 2023 р

Завідувач кафедри

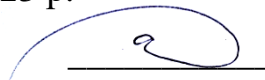

А.В. Руснак

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління витратами» затверджена методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 4 від «16» листопада 2023 р.

Голова МР ХННІ НУК

О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2023 рік

© Година О.В., 2023 рік

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	15
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	16
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	19
9. Засоби навчання.....	20
10. Рекомендовані джерела інформації.....	20
Додаток.....	22

ВСТУП

Анотація

У теперішній період часу спостерігається значна тенденція до збільшення величини витрат підприємства. Це пов'язано, передусім, із зростанням вартості матеріалів, напівфабрикатів, електроенергії і палива, а також зі збільшенням процентних ставок за кредитами. Крім того, спостерігається і зростання інших витрат. Розвиток ринкових стосунків визначає необхідність вдосконалення системи управління витратами з урахуванням особливостей конкурентної боротьби і міжнародних інтеграційних процесів. Таким чином, грамотне управління витратами підприємства дає можливість підвищити конкурентоспроможність, збільшити прибуток, а, отже, і рентабельність усієї фінансово-господарської діяльності підприємства.

Мета навчальної дисципліни - формування системи компетентностей щодо управління витратами з метою оптимізації їх рівня та обґрунтування управлінських рішень.

Ключові слова: витрати, зростання, підприємство, собівартість, продукція.

Annotation

In the current period of time, there is a significant tendency to increase the amount of the company's expenses. This is primarily due to the increase in the cost of materials, semi-finished products, electricity and fuel, as well as the increase in interest rates on loans. In addition, there is an increase in other costs. The development of market relations determines the need to improve the cost management system, taking into account the specifics of competition and international integration processes. Thus, the competent management of the company's expenses makes it possible to increase competitiveness, increase profit, and, therefore, the profitability of the entire financial and economic activity of the company.

The purpose of the educational discipline is the formation of a system of competences in cost management in order to optimize their level and justify management decisions.

Keywords: expenses, growth, enterprise, cost price, production.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Основні характеристики навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й, (2-й)*	4-й
Електронна адреса на сайті ХННІ НУК: http://www.kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/business-economics-b.html	Спеціальність 051 «Економіка» Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»	Семестри	
		8-й, (4-й)*	8-й
		Лекції, год.	
		30 год.	8 год.
		Практичні роботи, год.	
		30 год.	8 год.
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота, год.	
Загальна кількість годин – 120		60 год.	104 год.
		Індивідуальне завдання, год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 8-й, (2-й)* семестр - 4 самостійної роботи студента: 8-й, (2-й)* семестр - 4		-	-
		Вид контролю: залік	
		Форма контролю: комбінована (письмовий контроль, тестовий контроль)	

Примітка: * для груп, що навчаються за скороченим терміном.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління витратами» є формування теоретичних і практичних знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень.

В результаті вивчення дисципліни «Управління витратами» студент повинен отримати:

1) інтегральну компетентність:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

2) загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3) фахові компетентності спеціальності:

ФК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК16.* Здатність використовувати аналітичний і методичний інструментарій для основних аспектів управління витратами на підприємстві.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення даної дисципліни є дисципліни: «Регіональна економіка», «Економіка підприємства», «Організація виробництва», «Менеджмент» та «Маркетинг».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів:

ПР5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПР6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПР10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПР12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР26.* Вміти застосовувати практичні знання у сфері прогнозування та поточного планування витрат, визначати витрати на стадіях життєвого циклу продукції; висвітлювати особливості застосування сучасних методів управління витратами.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами

Тема 1. Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат.

Економічна сутність витрат: місце, поняття. Витрати як процес формування і використання ресурсів. Різновиди витрат. Витрати і видатки бюджету. Витрати виробництва і витрати обігу. Загальна класифікація витрат. Склад витрат, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг). Закон України «Про оподаткування прибутку підприємства». Формування і розподіл витрат відповідно до національних стандартів обліку П(С)БО 16 «Витрати». Класифікація витрат і її практичне значення. Практичне застосування класифікації витрат в управлінні їх динамікою і прийнятті господарських рішень. Структура витрат і фактори, що її визначають.

Джерела інформації: [2, с. 89-114].

Тема 2 . Особливості системи управління витратами.

Поняття про систему управління витратами. Сутність процесу управління

витратами. Загальні та специфічні принципи управління витратами. Характеристика функцій та методів управління ресурсами і витратами. Основна ціль та «дерево цілей» в системі управління витратами. Системність та принципи в управлінні витратами. Прийняття управлінських рішень в системі управління витратами.

Джерела інформації: [2, с. 154-176].

Тема 3. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.

Місця витрат і центри відповідальності. Поняття "місця витрат". Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоніфікація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями. Вимоги до організації центрів відповідальності: гомогенність результатів, можливість однозначного обчислення витрат, наявність персональної відповідальності за регульовані витрати. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності. Склад витрат в місцях їх формування різного ієрархічного рівня. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів за складання кошторисів.

Джерела інформації: [4, с. 124-159].

Тема 4. Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами.

Сутність, функції і типи господарських рішень. Технологія прийняття управлінських рішень в системі управління ресурсами і витратами. Діагностика проблеми. Оцінка ситуації. Альтернативні варіанти. Прийняття рішень. Організація виконання рішень. Методи прийняття господарських рішень в системі управління ресурсами і витратами. Моделювання рішень, принципи і вимоги до ефективних управлінських рішень. Методи контролю витрат.

Джерела інформації: [5, с. 89-107].

Тема 5. Кошторис витрат, методика складання кошторису.

Кошторис собівартості та його значення. Повна виробнича собівартість. Невиробничі витрати. Основні показники собівартості товарної продукції. Оцінка виконання плану по собівартості товарної продукції. Шляхи зниження собівартості продукції. Явні та тимчасові витрати. Короткостроковий і довгостроковий періоди діяльності підприємства. Сукупність середніх витрат підприємства та їх розрахунки.

Сутність позамовного кошторису витрат та його особливості. Фактори, що враховуються при плануванні собівартості товарної продукції. Сутність та

операції по процесного кошторису витрат. Управління вартістю товарної продукції в умовах використання системи своєчасного виробництва (ССВ).

Джерела інформації: [6, с. 147-162].

Тема 6. Методологія розрахунку собівартості продукції (робіт, послуг).

Сутність собівартості продукції (послуги). Методологічні підходи до розрахунку собівартості продукції (послуг). Управління собівартістю: ціль, задачі.

Роль і методи калькулювання. Роль калькулювання в управлінні витратами. Калькуляційні одиниці (носії витрат) на підприємстві. Проектно-кошторисні, планові, нормативні, фактичні калькуляції, їх призначення і зв'язок. Залежність точності калькулювання від частки прямих витрат у загальній їх сумі. Калькулювання на основі неповних і повних витрат. Залежність методів калькулювання від особливостей виробництва продукції.

Джерела інформації: [7, с. 123-141].

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами

Тема 7. Облік і аналіз витрат.

Основні етапи розвитку обліку витрат. Котельний метод. Дірект-кост. Стандарт-кост. Нормативний метод. Господарський розрахунок. Облік витрат у місцях їх виникнення. Практика управління витратами по місцях виникнення і центрах відповідальності на основі управлінського обліку. Технічні засоби обліку і контролю витрат на підприємстві.

Сутність аналізу витрат та його завдання. Інформаційна база аналізу витрат та його етапи. Аналіз відхилень фактичних і нормативних витрат по центрах витрат і центрах відповідальності. Необхідність аналізу витрат торговельного підприємства та його завдання. Джерела інформації для аналізу витрат обігу. Етапи аналізу витрат.

Джерела інформації: [8, с. 201-243].

Тема 8. Планування, нормування і контроль витрат.

Сутність планування витрат, його завдання та етапи. Види планів. Виробничий план витрат. Сутність та значення нормативних витрат. Необхідність планування витрат на підприємствах торгівлі. Методи прогнозування витрат. Порівняння методів прямого і оберненого кошторису. Критерій оптимальності.

Роль контролю витрат у підтриманні режиму економії. Методи контролю

витрат. Порівняння фактичних витрат з плановими. Умови порівнянності фактичних і планових витрат за певний період. Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції. Стимулювання економії ресурсів.

Джерела інформації: [9, с. 125-136].

Тема 9. Аналіз системи "витрати-випуск-прибуток".

Сутність і передумови аналізу системи "витрати-випуск-прибуток"(CVP). Зв'язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу. Беззбитковість і безпека діяльності підприємства та його підрозділів. Обчислення рівня економічної безпеки підприємства. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Значення управління прибутком і факторами його формування. Визначення рівня операційної активності (обсягу виробництва), що забезпечує цільовий прибуток.

Джерела інформації: [9, с. 199-217].

Тема 10. Управління витратами за видами економічної діяльності.

Первинний облік і внутрігосподарська звітність центрів витрат і відповідальності на підприємствах легкої промисловості. Первинний облік і внутрішньогосподарська звітність центрів відповідальності на виробництвах харчової промисловості. Організація центрів витрат і відповідальності в машинобудуванні і металообробці. Документальне оформлення виробничого процесу і облік витрат у деревообробній галузі промисловості.

Резерви економії витрат обігу на підприємстві. Критерії ефективного управління витратами. Елементи моделі управління витратами обігу. Основне завдання системи управління поточними витратами. Умови формування витрат торговельного підприємства. Регульовані і нерегульовані витрати. Основні особливості та переваги «дірект-костингу». Взаємозв'язок витрат обігу, товарообігу і прибутку.

Джерела інформації: [10, с. 114-142].

Тема 11. Система стратегічного управління витратами.

Сутність концепції стратегічного управління витратами. Система калькулювання затрат повного життєвого циклу. Сутність методів управління витратами "таргет-костинг", "кайдзен-костинг", "витрати системи якості".

Оптимізація запасів і матеріальних потоків. Роль матеріальних витрат у формуванні вартості продукції і прибутку. Мінімізація витрат на поставку і зберігання матеріалів через визначення оптимальних партій поставки і величини

запасів. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Обчислення поточних (дисконтованих) витрат за порівнянними альтернативними варіантами.

Джерела інформації: [11, с. 146-173].

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за модулями

Назва змістових модулів і тем дисципліни	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Усього	у тому числі*			Усього	у тому числі		
		Лекції	Практична робота	Самостійна робота		Лекції	Практична робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами								
Тема 1. Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат	8	2	2	4	10	4	4	8
Тема 2. Особливості система управління витратами. Теоретичні засади управління ресурсами і витратами	12	4	4	4	10			10
Тема 3. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	8	2	2	4	10			8
Тема 4. Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами	12	4	4	4	10			8
Тема 5. Кошторис витрат, методика складання кошторису	8	2	2	4	10			10
Тема 6. Методологія розрахунку собівартості продукції (послуг)	12	4	4	4	10			8
Разом за модулем 1	60	18	18	24	60	4	4	52
Модуль 2.								
Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами								
Тема 7. Облік і аналіз витрат	12	2	2	8	12	4	4	10
Тема 8. Планування, нормування і контроль витрат	14	4	4	6	12			10
Тема 9. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток»	12	2	2	8	12			12
Тема 10. Особливості управління витратами за видами економічної діяльності	10	2	2	6	12			10
Тема 11. Система стратегічного управління витратами	12	2	2	8	12			10
Разом за модулем 2	60	12	12	36	60	4	4	52
Всього	120	30	30	60	120	8	8	104

Примітка. Для студентів заочної форми навчання викладаються оглядові лекції за темами змістових модулів в обсягах відповідно до таблиці.

5.2. Теми практичних занять

Теми практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат	2	4
2	Особливості система управління витратами. Теоретичні засади управління ресурсами і витратами	4	
3	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	2	
4	Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами	4	
5	Кошторис витрат, методика складання кошторису	2	
6	Методологія розрахунку собівартості продукції (послуг)	4	
7	Облік і аналіз витрат	2	4
8	Планування, нормування і контроль витрат	4	
9	Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток»	2	
10	Особливості управління витратами за видами економічної діяльності	2	
11	Система стратегічного управління витратами	2	
Разом		30	8

5.3 Самостійна робота та індивідуальні завдання

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання наведені в табл. 4.

Тематика самостійної роботи та індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Практичне застосування класифікації витрат в управлінні їх динамікою і прийнятті господарських рішень. Структура витрат і фактори, що її визначають	1	2
2	Системність та принципи в управлінні витратами. Прийняття управлінських рішень в системі управління витратами	1	2
3	Склад витрат в місцях їх формування різного ієрархічного рівня. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів за складання кошторисів	0,5	2
4	Моделювання рішень, принципи і вимоги до ефективних управлінських рішень. Методи контролю витрат	0,5	2
5	Сутність та операції по процесного кошторису витрат. Управління вартістю товарної продукції в умовах використання системи своєчасного виробництва	1	2
6	Калькулювання на основі неповних і повних витрат. Залежність методів калькулювання від особливостей виробництва продукції	1	2
7	Необхідність аналізу витрат торговельного підприємства та його завдання. Джерела інформації для аналізу витрат обігу. Етапи аналізу витрат	0,5	2
8	Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції. Стимулювання економії ресурсів	0,5	2
9	Значення управління прибутком і факторами його формування. Визначення рівня операційної активності (обсягу виробництва), що забезпечує цільовий прибуток	1	2
10	Регульовані і нерегульовані витрати. Основні особливості та переваги «дірект-костингу». Взаємозв'язок витрат обігу, товарообігу і прибутку	1	2
11	Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Обчислення поточних (дисконтованих) витрат за порівнянними альтернативними варіантами	1	2
Разом		9	22

5.4 Розподіл годин самостійної роботи

Розподіл годин самостійної роботи наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Підготовка до лекцій	7	15
2	Підготовка до практичних робіт	7	30
3	Підготовка до поточного модульного контролю (2х)	27	-
4	Виконання контрольної роботи	-	27
5	Самостійне вивчення тем, що не входять до лекційного курсу	9	22
6	Підготовка до заліку	10	10
Разом		60	104

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

В якості методів навчання для всіх видів занять використовується:

- робота з літературою, як опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмій і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної освіти;
- пояснення, як словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Для лекційних занять застосовується:

- лекція, як усний виклад навчального матеріалу, що характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;
- ілюстрування, як показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;
- відеометод, як використання відеоматеріалів для активізації наочно чуттєвого сприймання, що забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Для практичних занять застосовується:

- практична робота, як метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків.

Засобами оцінювання та методами демонстрації результатів вивчення дисципліни є:

- усні відповіді;
- виконання практичних завдань;
- модульні контрольні роботи у формі відповідей на тестові запитання, есе (контрольна робота);
- залік.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки отримані студентами впродовж поточного контролю. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти та набутих ними практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється:

- на кожному семінарському та практичному занятті;
- на модульних контрольних роботах, які проводяться після завершення кожного змістовного модуля. Модульні контрольні роботи складаються з захисту самостійного індивідуального науково-дослідного завдання (контрольна робота) та відповідей на тестові запитання.

Сума балів за модульну контрольну роботу є складовою оцінки за результатами поточного контролю. Максимальна оцінка за результатами поточного контролю - 100 балів. Зарахування кредитів навчального курсу можливе тільки після досягнення результатів, запланованих цією програмою.

7.1. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Критерії оцінювання практичних робіт

Таблиця 6

Бал	Критерії оцінювання
3	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип завдання і раціонально розв'язує його. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам

2	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип завдання та раціонально розв'язує його. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Виконує завдання, використовуючи алгоритм. Складений звіт містить неточності та помилки у висновках
0	Студент не розв'язує задачі

**Критерії оцінювання поточного модульного контролю знань
у формі тестування**

Таблиця 7

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	13,5	12,1	10,8	9,4	8,1	6,7	5,4	4,0	2,7	1,3

Критерії оцінювання контрольної роботи (для заочної форми)

Таблиця 8

Бал	Критерії оцінювання
27	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах
20	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності
10	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час

	захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності
5	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки
0	Роботу не виконано

Узагальнюючі результати поточного контролю знань

Таблиця 9

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних робіт	11 роб. × 3 бали = 33 балів	11 роб. × 3 бали = 33 балів
Поточний модульний контроль	2 МКР × 13,5 балів = 27 балів	-
Виконання контрольних робіт	-	1 роб. × 27 балів = 27 балів
Всього	60	60

Критерії оцінювання заліку

Таблиця 10

Бал	Критерії оцінювання
40	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно й аргументовано його висвітлює, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань; вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
30	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його висвітлює, розкриває зміст теоретичних запитань, послуговується науковою термінологією. Проте виклад окремих питань недостатньо змістовний та аргументований, допущені окремі несуттєві неточності та незначні помилки
20	Студент загалом володіє навчальним матеріалом, висвітлює його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Допускає окремі суттєві неточності та помилки

10	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, висвітлює його фрагментарно, без обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускає суттєві неточності
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Таблиця 11

№ змістового модуля і теми	Денна форма		Заочна форма		
	вид роботи	кількість балів	вид роботи	кількість балів	
ЗМ 1	T1	Практична робота № 1	3	Практична робота № 1	3
	T2	Практична робота № 2	3	Практична робота № 2	3
	T3	Практична робота № 3	3	Практична робота № 3	3
	T4	Практична робота № 4	3	Практична робота № 4	3
	T5	Практична робота № 5	3	Практична робота № 5	3
	T6	Практична робота № 6	3	Практична робота № 6	3
ПМК	Тест № 1	13,5		-	
ЗМ 2	T7	Практична робота № 7	3	Практична робота № 7	3
	T8	Практична робота № 8	3	Практична робота № 8	3
	T9	Практична робота № 9	3	Практична робота № 9	3
	T10	Практична робота № 10	3	Практична робота № 10	3
	T11	Практична робота № 11	3	Практична робота № 11	3
ПМК	Тест № 2	13,5	Контрольна робота	27	
Разом поточна кількість балів		60		60	
Підсумковий контроль	Залік	40	Залік	40	
	Теоретичні питання	20	Теоретичні питання	10	
	Практичне завдання	10	Практичне завдання	20	
	Тестування	10	Тестування	10	
Сума		100		100	

9. Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання (у період карантину) використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Афанасьєв М.В., Чумак Г.М. Управління витратами: методичні рекомендації до виконання практичних завдань для студентів спеціальності 051 «Економіка» першого (бакалаврського) рівня. - Харків. ХНЕУ ім.С.Кузнеця, 2017. - 65 с.

2. Голов С. Ф. Управлінський облік: Підручник – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 400 с.

3. Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посібник / І. Є. Давидович. – Київ : Центр навчальної літератури, 2012. – 320 с.

4. Іванюта П. В. Управління ресурсами та витратами: навч. посібник / П. В. Іванюта, О. П. Лугівська; за ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Іванюти. – Київ : Центр навчальної літератури, 2015.

5. Карпенко О. В. Управлінський облік : навч. посібник / О. В. Карпенко, Д. В. Карпенко. – Київ : «Центр навчальної літератури», 2012.

6. Лень В. С. Фінансовий облік : навч. посібник / В. С. Лень. – Київ : ВЦ «Академія», 2016.

7. Лициленко О. В. Фінансовий облік : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. В. Лициленко. – Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури», 2014.

8. Литовченко О.Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. Інфраструктура ринку. 2019. Випуск 31. С. 301-309.

9. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020 р. № 4 (115). С. 140-147.

10. Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посібник / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – Київ : Центр навчальної літератури, 2016.

11. Управління витратами : навч. посібник / [М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін.] ; за заг. ред. М. Г. Грещака. – Київ : КНЕУ, 2014. – 264 с.

12. Управління витратами на підприємстві : навч. посібник / Під ред. Г. А. Краюхіна. – Київ : Вид-во «Бізнес-преса», 2019. – 276 с.

13. Управління витратами : навч. посібник до практичних занять з курсу «Управління витратами». – Одеса : ОНАЗ, 2014. – 216 с.

14. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. 166 с

Допоміжна література

15. Бойчук І.М. Економіка підприємства. Навч.посіб. – К.: Атака, 2004. – 480с.

16. Бутинець Ф. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Бутинець, Т. Давидюк, З. Канурна, Н. Малюга, Л. Чижевська ; За ред. проф. Ф. Бутинця. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2005. 480 с.

17. Бондар І. Ю., Пахомов В. І. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції : Навч. посібник. — К.: КНТЕУ, 2000.

18. Великий Ю.М. Управління витратами підприємства : монографія / Великий Ю.М.; Міністерство освіти і науки України, Харків, нац. економ. ун-т. Х. : ІНЖЕК, 2009. 192 с.

19. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством. Навч. посіб. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2004. – 400с.

20. Грещак М.Г., Коцюба О.С. Управління витратами: Навч.-метод. Посібник для самостійного вивчення дисципліни – К.: КНЕУ, 2002. – 131с.

21. Іванюта П.В. Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : Навч. посіб. / За ред.. д.е.н., проф. Іванюти С.М. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 320с. 1

22. Лень В.С. Управлінський облік: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 287с.

23. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2004. – 632с.

24. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік і управління бізнесом. Зарубіжний досвід. – К.: Облікінформ, 1997. – 138с

25. Плоха О. Б. Управління витратами: конспект лекцій / О. Б. Плоха. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 152 с.

26. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. – 166 с.

27. Шутько Т. І. Економічна сутність управління витратами підприємства. Ефективна економіка. 2014. № 12.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. www.rada.gov.ua/ Офіційний портал Верховної ради України
2. www.ukrstat.gov.ua/ Державна служба статистики України
3. www.nbuv.gov.ua/ Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
4. Офіційний сайт правового порталу «Ліга Закон». URL: <http://www.ligazakon.ua/>
5. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Розробник старший викладач

О.В. Година

Додаток

Контрольні питання з дисципліни «Управління витратами»

Контрольні питання до 1-го модуля

1. Сутність витрат, види та форми собівартості продукції.
2. Функції управління витратами.
3. Загальна схема та взаємозв'язок управління витратами на підприємстві.
4. Принципи управління витратами.
5. Завдання та основні ознаки класифікації витрат.
6. Основні ознаки класифікації витрат.
7. Класифікація витрат на виробництво.
8. Залежність витрат від обсягів виробництва.
9. Точка беззбитковості на основі аналізу «витрати – випуск – прибуток». Маржинальний прибуток.
10. Точка беззбитковості та визначення короткотермінового результату на основі сум покриття.
11. Графіки беззбитковості: на основі змінних витрат, з диференціацією постійних витрат за рівнями покриття, з диференціацією постійних витрат за статтями витрат.
12. Альтернативні витрати, релевантність та прийняття управлінських рішень.

13. Основні завдання планування витрат.
14. Попередня оцінка витрат. Інтервал допустимих витрат на виробництво та реалізацію продукції.
15. Поточні кошториси витрат на виробництво, витрат на утримання функціональних відділів та служб. Комплексні та цільові кошториси.
16. Витрати по стадіям життєвого циклу продукту. Поетапний (постадійний) склад витрат.
17. Визначення та нормування витрат з метою стабілізації та зниження. Основні групи методів розрахунку окремих елементів витрат.

Контрольні питання до 2-го модуля

18. Склад витрат на якість. Класифікація витрат на якість.
19. Співвідношення рівня витрат та необхідної якості продукції.
20. Використання функціонально-вартісного аналізу для зниження витрат на продукцію.
21. Види запасів на підприємстві.
22. Оцінка матеріальних запасів при їх списанні на витрати виробництва та витрати обігу.
23. Вплив управління запасами на витрати підприємства та економічний результат його роботи.
24. Калькулювання собівартості. Види калькуляцій. Методи калькулювання собівартості продукції.
25. Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції. Склад робіт за аналізом витрат на підприємстві.
26. Аналіз витрат на гривню товарної продукції.
27. Аналіз собівартості окремих видів продукції.
28. Аналіз прямих матеріальних витрат.
29. Аналіз прямих трудових витрат.
30. Аналіз непрямих витрат. Облік зміни обсягу виробництва при аналізі кошторисів непрямих витрат.
31. Способи (системи) віднесення витрат на продукт.
32. Способи віднесення на собівартість продукції непрямих витрат.
33. Методика поетапного розподілення витрат пропорційно маржинальному прибутку.
34. Особливості калькулювання при комплексній переробці сировини.
35. Формування витрат за місцями виникнення, центрами витрат, центрами відповідальності.
36. Групування центрів витрат. Класифікація центрів відповідальності.

Бюджетування витрат.

37. Об'єкти обліку витрат. Первинні (елементні) об'єкти обліку витрат.
38. Стимулювання зниження витрат у виробництві. Основні фактори та напрями зниження витрат на підприємстві.
39. Системи обліку витрат. Ефективність облікових та контрольних систем.
40. Основні напрями використання інформації про витрати на підприємстві.
41. Зміст та можливості системи «стандарт-кост».
42. Система «директ-костінг». Зіставлення розрахунку повних та часткових витрат.
43. Контролінг. Суми покриття. Розрахунок сум покриття та внеску виробів у прибуток підприємства. Стратегічний контролінг. Оперативний контролінг.
44. Загальна система управління витратами.
45. Основні принципи розрахунку витрат обігу.
46. Мета та сучасні проблеми планування.
47. Основні елементи планування :прогнозування, підготовка поточних програм, бюджетне планування.